

PLAN PRACY I ZADANIA DO 8 KWIETNIA – SEM. 3D, 3

Drodzy słuchacze, przesyłam plan pracy i nowe polecenia, które należy wykonać do przerwy świątecznej, mając nadzieję, że po świątach będziemy mogli już się spotkać. Proszę o przesyłanie ich na mój adres mailowy. Zaplanowałam dla Was dwa zagadnienia: powtórzenie pozytywizmu oraz poezję młodopolską. Zapoznajcie się z zadaniami i stopniowo je opracowujcie. **Proszę nie lekceważyć przesłanych zadań, bo będziecie z nich oceniani i rozliczani. Pamiętajcie, że zajęcia nie zostały zawieszony tylko odbywają się zdalnie.**

❖ Zadania do powtórki z pozytywizmu:

- Wejdź na stronę www.polskina5.pl/pozytywizm i powtórz z jej pomocą najważniejsze pozytywistyczne kwestie: np. główne kierunki filozoficzne, hasła polskiego pozytywizmu, przedstawiciele itp.
- Wpisz hasło w wyszukiwarkę *97.Cała prawda o Wokulskim* i odsłuchaj mini wykładu.
- Przeczytaj i powtórz opracowany przeze mnie materiał o *Lalce* i *Nad Niemnem* w celu utrwalenia wiadomości o najważniejszych powieściach epoki:

✓ Co warto wiedzieć o „Lalce”, czyli cztery zagadnienia, które każdy uczeń powinien znać:

- **Lalka B. Prusa to przede wszystkim powieść o klęsce romantyzmu i pozytywizmu.** Autor, kreśląc dzieje trzech pokoleń idealistów – Rzeckiego, Wokulskiego, Ochockiego i Klejna – ukazuje, jak w warunkach prężnie rozwijającego się kapitalizmu bankrutują po kolei wszystkie ideały. Nie ma już racji bytu wiara Rzeckiego w gwiazdę rodu Bonapartych. Okazuje się anachroniczna i śmieszna a jej żarliwy wyznawca – idealista polityczny przypomina postać starego dziwaka głoszącego dawno wypalone, nierealne teorie romantyczne. Nie sprawdza się również pozytywizm wraz ze swoją ideami pracy organicznej, pracy „nad ludem i dla ludu”, emancypacji kobiet, nauki, która niesie postęp. Pochłaniają je wszechobecny kult pieniądza, niechęć do wszelkich inicjatyw przynoszących korzyść ogółowi, egoizm i niezrozumienie dla działania tak szlachetnych jednostek jak Wokulski – idealista epoki przejściowej. Bohater przegrywa zarówno jako romantyczny kochanek jak i operatywny przedsiębiorca działający z myślą o innych. Na polu walki pozostaje najmłodsze pokolenie: Ochocki, entuzjasta nauki, Klejń i studenci – wyznawcy ideologii socjalizmu. Czy wiara w zbawczą moc nauki bądź socjalizm nie okażą się taką samą utopią jak wcześniej gloryfikowane ideały romantyczne i pozytywistyczne? Kapitalizm zmiecie je z powierzchni z taką samą bezwzględną siłą jak poprzednie wartości. **Ale Lalka nie jest krytyką kapitalizmu, jest krytyką społeczeństwa, które wyrzekło się romantycznego dziedzictwa i dystansowało się wobec nowoczesnych idei pozytywistycznych, traktując ideologię epoki jedynie jako namowę do zbijania wielkiego kapitału.**

- **Lalka jest również powieścią o Warszawie i jej mieszkańcach, rodzajem kroniki towarzyskiej tamtego czasu.** Oddaje realia miasta z zachowaniem szczegółów topograficznych. Ukazuje panoramę Krakowskiego Przedmieścia, Łazienek, Powiśla, Wyścigów. Przypomina autentyczne wydarzenia z życia kulturalnego miasta – bale, spektakle teatralne, kwesty dobroczynne. Nawet tytułowy proces o lalkę miał w rzeczywistości miejsce tyle że został literacko przetworzony. Prus drobiazgowo kreśli obraz panoramy społecznej, prezentując przedstawicieli wszystkich warstw społecznych: arystokracji (Łęcocy, Starski, Krzeszowski, Dalski, ksiązę), mieszczaństwa (Minclowie, Szprot, Węgrowicz, Deklewski, Stawska, Rzecki, subiecki) i biedoty miejskiej (ludność Powiśla).
- **Ważną warstwą znaczeniową powieści jest również miłość – wielka, niespełniona, naznaczona piętnem tragizmu miłość kupca Wokulskiego do arystokratki Izabeli Łęckiej.** Wykreowana według typowych romantycznych wzorców upodabnia bohatera do romantycznych postaci doświadczających zawodu, upokorzenia, udręki. Wokulski ulega zniewalającej sile uczucia, kocha jak romantyk ale próbuje zbliżyć się do Izabeli, stosując typowo kupieckie metody. Dla niej wyjeżdża do Bułgarii, by zbić ogromną fortunę na dostawach dla wojska, dla niej wykupuje weksle Łęckich, ich rodowy serwis, kamienicę, aby uchronić rodzinę Izabeli przed bankructwem. Spełnia wszystkie kaprysy wybranki serca a mimo to spotyka go jedynie chłodna obojętność i pogarda, gdyż w mniemaniu Izabeli jest tylko kupcem. Kiedy staje się świadkiem flirtu Łęckiej ze Starskim, usiłuje popełnić samobójstwo. **Miłość Wokulskiego, która niszczy bohatera i prowadzi go do nieuniknionej klęski, została ukazana w powieści jako wynik stanowych przesądów i kastowej solidarności sfery arystokratycznej, broniącej rodowych interesów.**
- **Lalka to powieść realizmu krytycznego, wykraczająca poza ramy gatunku.** Jest to oczywiście powieść - zwierciadło epoki, oddające z fotograficzną precyzją realia tamtej rzeczywistości. Odznacza się jednak nowatorstwem w sferze kompozycji i narracji. Konstrukcja powieści została wyraźnie rozluźniona poprzez wprowadzenie w obręb tekstu *Pamiętnika starego subiekta*, który obok akcji głównej stanowi drugi ważny plan struktury powieściowej. Narrację charakteryzuje dwugłos – czyli obecność dwóch narratorów: pierwszy z nich jest obiektywny, obdarzony wszechwiedzą, drugi (Rzecki) subiektywny, przynależy do świata przedstawionego powieści i ocenia wydarzenia z własnej perspektywy.

✓ **Co warto wiedzieć o *Nad Niemnem*, czyli trzy zagadnienia, które każdy uczeń powinien znać:**

- ***Nad Niemnem* to powieść ukazująca panoramę życia warstwy ziemiańsko – szlacheckiej na kresach wschodnich dwadzieścia kilka lat po upadku powstania styczniowego.** Akcja powieści koncentruje się głównie wokół dworu Korczyńskich a także innych ośrodków życia polskiego jak bogate Osowce Andrzejowej Korczyńskiej, znamienita Wołoszczyzna Różyca, zubożała Olszynka Kirlów czy skromny zaścianek Bohatyrowiczów. Powieść prezentuje tym samym warstwę szlachecką w pełnym rozwarstwieniu społecznym od bogatej arystokracji aż po szlachtę zaściankową. Odświeżenie trudne realia życia dworu w okresie powłaszczeniowym w momencie przemian społeczno – cywilizacyjnych, kiedy to patriarchyzm dziedzica, władza

jego przywileju ustępują funkcjom edukacyjnym dworu wobec wsi. Do nowej misji społeczno – cywilizacyjnej mieszkańcy Korczyna dochodzą powoli, przewyżając wcześniejsze uprzedzenia, łagodząc zaistniały konflikt pomiędzy dworem a zaściankiem przede wszystkim dzięki otwartej i pozbawionej stanowych obciążeń postawie przedstawicieli młodego pokolenia – Witolda Korczyńskiego i Justyny Orzelskiej.

- **Nad Niemnem to powieść głęboko osadzona w ideologii epoki postulującej w miejsce romantycznego etosu walki etos pracy.** Wartość pracy i jej uzdrawiającą moc obrazuje legenda o Janie i Cecylii – protoplastach rodu Bohatyrewiczów. To oni – pokonując stanowe uprzedzenia – pobrali się, siłą własnych rąk wykarczowali część nadniemeńskiej puszczy, założyli osadę i stworzyli Arkadię pełną ładu i harmonii. Król nagroził ich ciężki trud, nadał szlachectwo i nazwisko Bohatyrowiczów, podnosząc tym samym pracę do rangi bohaterstwa. O mitycznej historii przypomina mieszkańcom zaścianka mogiła Jana i Cecylii – symbol rajy utraconego, świata bez waśni i konfliktów. Konstrukcja wydarzeń fabularnych w powieści wyraźnie sugeruje, że do tego rajy można powrócić pod warunkiem podjęcia ogromnego trudu tworzenia, wspólnej pracy całego społeczeństwa, które zapomni o dawnych urazach i wykaże chęć działania. Dlatego w utworze próźniacy i utracjusze (Różyc, Emilia, Zygmunt, Kirło) są wyraźnie deskredytowani, pokazani jako jednostki bezwartościowe, zmanierowane, wyjąłowane intelektualnie i duchowo. Bohaterowie, którzy z pracy uczynili największą wartość – Bohatyrowiczowie Benedykt, Marta, Witold Korczyński, Justyna – to z kolei wzory do naśladowania. Ich losy dowodzą, że praca przynosi nie tyle zmęczenie i udrękę, ale jest przede wszystkim źródłem zdrowia, satysfakcji, piękna fizycznego i moralnego. Praca chroni przed degeneracją, pozwala uzyskać tożsamość i stanowi przede wszystkim gwarancję stworzenia świata pełnego porządku i harmonii. Jest w takim ujęciu oczywiście element pozytywistycznej tendencji ale przyświeca mu szlachetna intencja przekazania prostego **prześlania powieści o uszlachetniającej roli pracy**, która prowadzi do celu. Sygnalizuje je ukształtowanie wydarzeń fabularnych zakończonych symbolicznym scaleniem zwaśnionych rodów i zapowiedzią ślubu Justyny i Jana. Autorka sugeruje w ten sposób, że nie konflikty ale jedność, odrzucenie feudalnych przyzwyczajęń, wspólnota celów i **ciężka praca** może doprowadzić Polaków do odzyskania utraconej ojczyzny.
- **Utwór Orzeszkowej stanowi również rozrachunek z romantyzmem.** Przeszłość romantyczną przywołuje poprzez motyw mogiły w borze kryjącej kości bohaterów powstania styczniowego. Wśród nich są przedstawiciele dworu i zaścianka, między innymi ojciec Jana Bohatyrewicza, Jerzy i brat Benedykta Korczyńskiego, Andrzej. Mogiła stanowi znak materialny bohaterskiej przeszłości, uosabia zgodę narodową, wspólne ideały, romantyczne hasło z *szlachtą polską polski lud*. **Książka gloryfikuje więc czyn powstańczy, uczestników zrywu podnosi do rangi męczenników narodowej sprawy.** Na przykładzie losów bohaterów powieści podkreśla, że kultywowanie tradycji historycznej pozwala zachować niezachwianą postawę moralną (Witold, Justyna, Benedykt, Bohatyrewiczowie) a odcięcie od korzeni i mitów przeszłości prowadzi do degeneracji bądź rodzi skłonności kosmopolityczne (Różyc, Zygmunt Korczyński, Emilia). **Utwór krytykuje natomiast typowe dla romantyzmu przejawy zachowania jak przesadne uduchowanie i egzaltacja (np. Emilia, Teresa), ucieczka od rzeczywistości (Różyc) czy przyjmowanie artystycznej pozy (pięknoduch Zygmunt Korczyński).**

❖ Zadania do poezji młodopolskiej:

Aksamit w wilgną biel osłania.

W seledyn stroją się niebiosy,
Wilgotna biel wieczornej rosy
Błyszczą na kwieciu dzikiej róży.

A cichy powiew krople strąca
Na limbę, co tam próchniejąca
Leży, zwałona wiewem burzy...

➤ **Jaki typ liryki dominuje w wierszu:**

- a. bezpośrednia b. inwokacyjna c. opisowa (sytuacyjna)

➤ **Z podanego tekstu wiersza wypisz:**

a. Efekty wizualne:

.....
.....
.....

b. Efekty akustyczne:

.....
.....
.....

c. Efekty dotykowe:

.....
.....
.....

d. Efekty zapachowe

.....
.....
.....

➤ **Jaką funkcję pełnią w wierszu?**

.....

.....
.....
.....

➤ **Jaką techniką opisu posłużył się autor wiersza -**

➤ **Zinterpretuj zawarte w wierszu symbole róży i limby:**

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Życzę przyjemnej pracy a sobie - równie przyjemnego sprawdzania - i do zobaczenia, mam nadzieję, wkrótce.

Joanna Zajkowska